

D.

I. Det østerrigſke Monarchie.

For at afhielppe den Mangel paa Candidater i Theologien blandt de Acatholſke, hvorover Conſiſtorium klagede, forordnedes i Aaret 1805, at Superintendenterne ſkulde opmuntre deres Troesbeſtændere til, ved Bidrag eller Stiftelser at tilveiebringe en Fond for en indenlandſk theologisk Læreanstalt. Ligeledes blev i Aaret 1806 forordnet, at de Lærlinge i Lyceerne, ſom beſtemme ſig til den geiſtlige Stand, ſkulde, ſaa længe Mangelen paa Candidater vedvarer, være dispenserede fra det philoſophiſke Curſus's tredie Aar. I en ældre Anordning af 1802 angaaende "Forholdsregler til at vedligeholde Geiſtlighedens Anſeelse og Fuldstændighed" yttres ſig ſaaledes: "Geiſtlighedens overhovedet noget ſunkne Anſeelse kan fra dens egen Side hurtigſt og ſikkeſt ophielpes ved grundige Kundſkaber, henſigtsmæssig Udbredelse af Religionsſandheder og Pligter, virkſom Tver for Menneſkevel og mønſterværdig Udfærd."

(Af Hall. allg. Lit. Zeit. 1810 No. 139 ff.)

For Disciplene i Lyceerne holdes i det andet philosophiske Cursus et Collegium i Religionstimen over Valget af en Stand, og i Begyndelsen af det tredie Cursus måae de erklære sig for den eene eller den anden Bestemmelse. Omendstønt i Frinths Lærebog, hvorefter dette Collegium læses, siges alt fordeelagtigt om den geistlige Stand og Coelibatet, gjør dette dog, som Erfaring viser, meget lidet Indtryk, og endnu stedse har denne Stand lidet Tilløb.

(Sammesteds).

Et radicalt Onde nager paa alle Skole-Anstalter og truer at nedtrykke dem alle til Middelmaadighed, om ikke ganske at opløse dem, og dette er alle Bønningernes Misforhold til de nuværende Fornødenheder. Hvis det bliver saaledes ved med Pengesvæsenet, saa vil tilsidst Ingen skiotte om at være Professor eller Skolelærer, og Ingen kunne anskaffe sig Bøger.

(Af Pöll. allg. Lit. Zeit. Apr. 1810 No. 97).

Directørerne for de høiere Studier og Gymnasial-Studierne, ligesom Vice-Studie-Directørerne, som ere ansatte ved det Wiener Universitet, fik i Aaret 1809 egne Embeds-Instructtioner. Disse havde nærmest til Gienstand Maaden at lede Stu-

dierne paa, Professorer og Disciple, Studie-Directørernes Forholde. til Facultetets, hvis Præsæs Studie-Directøren tillige er, til det academiske Senat og til die Landesstellen. Localdirectørerne og Vice-directørerne ved enkelte Gymnasier bleve ligeledes forsynede med særdeles Instructioner.

For at bringe større Gensformighed i de tabelariske Fortegnelser, som aarligen indleveres til Keiseren over de Disciple, som, efter at have fuldendt Cursus i en videnskabelig Hovedafdeling, enten ganske udtræde af Skolerne eller gaae over til et andet Hovedsag, bleve i Aaret 1809 nye Formler (Schemata) udkastede. Man tog derved Hensyn paa den særdeles Foranstaltning, efter hvilken i bemeldte Tabeller maa anføres alle Elevernes Fremgang i Studier og Sæder fra det første til det sidste Cursus i hvert Aar og i alle Underviisningens Gienstande.

Enhvert Piarist-Gymnasium faaer et aarligt Tillæg af 750 Gylden imod den Forpligtelse, selv at anskaffe det fornødne Skoleapparat, og at holde Gymnasiebygningerne i god Stand.

Ved Universiteterne bliver en Assistent med en aarlig Gage af 400 Gylden givet Professorene i Chemie og Botanik, og derved dannet en Plante-skole for tilkommende Professorer i disse Lærefag.

Keiseren af Østerrig befalede i April 1809, at, ligesom allerede denne Indretning finder Sted ved

Universiteterne i Wien og Prag, Forelæsninger over den rettlige Lægevidenskab for Saarlæger skal indføres ogsaa i alle Lyceer, hvor der befinder sig en ordentlig chirurgisk Læreanstalt, og at Professorene, som holder disse Forelæsninger, skal have en aarlig Remuneration af 300 Gylden.

Samtlige Lændersteden er det paalagt at vaage over, at de foreskrevne Gymnasiebøger ikke sælges over den paa Titelbladet fastsatte Priis, og at der aldrig er Mangel paa det fornødne Forraad af disse Bøger.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. Sept. 1810. Intbl. No. 67).

Den nye Plan for det juridisk-politiske Studium, udkastet af Hofraad Zeiler, Director for det juridiske Studium i Wien, er nu udkommen. Kun ved Universiteterne i Wien og Prag, og ved Lyceerne i Lemberg, Olmütz og Grätz finder et saadant Studium Sted. Det er ordnet giennem et fire Aars Cursus.

(Af Hall. allg. Lit. Zeit. 1810 No. 333).

Reiseren har bestemt følgende Lønninger for de juridiske Professorene. I Wien for dem, som daglig holde tvende Forelæsninger, de øverste hver 3000 Gylden, de mellemste hver 2500 Gylden og de nederste hver 2000 Gylden. For Professorene i Statistik, som daglig læser een Time, 1500 Gylden. I

Prag for dem, som daglig læse to Timer, de øverste 2000 Gylden, de mellemste 1500, de nederste 1200. Professorene i Statistiken, som kun læser een Time daglig, faaer 1000 Gylden. (Disse Lønninger ere seenere forhøiede formedelt Papirpengenes flette Cours).

(Sammefteds No. 337).

2. Det franske Monarchie.

Toscana.

Efter et keiserlige Decret af 18 October skulde Departementerne af Arno, det middellandske Hav og Ombrone udgiøre Arrondissementet af et af det keiserlige Universitets Academier. Dette Academies Hovedsæde er Pisa. Det forrige medicinske Facultet i Siena skal udgiøre en Green af det medicinske Facultet i Pisa, og nyde lige Rettigheder. I Florenz og Siena oprettes Lyceer, af hvilke hiint hører til første, dette til anden Classe. I Pisa skal en offentlig Bygning indrettes til et Communal-Collegium og til det academiske Pensionat. Istedet for Collegio di Sapienza, som Storhertugen underholdt, stiftes 25 Fripladser i det academiske Pensionat paa offentlig Bekostning. Eleverne i de hidtil værende 3 Collegier dal Pozzo, Ricci og Victoriano optages i det academiske Pensionat. Det

forrige Universitetsbibliothek og det ved Sapienza forenes til offentligt Brug. Med Communal-Collegiet forbindes de latinske Classer i de nuværende Segneskoler. Ligesaa skulde Communal-Collegier finde Sted i Livorno og Vistola. Paa første Sted skal desuden ansættes en Professor i Nautiken og en Lærer i de udenlandske Sprog, som ere meest nødvendige for Søfarende. Biskoppernes theologiske Seminarier i Stæderne vedblive, men ere forbundne til at holde sig Forordningerne i det keiserlige Decret af 9 April 1809 efterrettelige.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. 1810. Intell. Bl. No. 87).

Holland.

I det keiserlige Reglement til Hollands nye Organisation hedder det angaaende den offentlige Underviisning: alle offentlige Underviisningsanstalter skulde vedblive og Omkostningerne dertil udredes som forhen. I alle Skoler af enhver Grad skal, efter Forholdet af Disciplernes Tal, ansættes franske Sprogmeistere. Det keiserlige Universitets Stormester skal foreslaae Ministeren for det Indre to Universitets-Titulærraader, som skulde gaae til Holland, indhente Underretning om alle Underviisningsanstalter sammefteds og gjøre Indberetning

angaaende Maaden, hvorpaa de kunne foreenes med det store Keiserlige Universitets Corpus.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. 1810 Intell. Bl. No. 89).

Montauban.

Den nye Organisation af det her stiftede Seminarium for protestantiske Theologer er gaaet snart fra Haanden. Dette Seminarium, som overmaade meget har lettet Studierne for de Reformeerte i det sydlige Frankrig, og som har givet den literære Verld i disse Egne nyt Liv, giver Byen ny Bægt. Studerende komme herhid fra Bordeaux, Montpelier og Nimes. De nye Professorer, for det meste protestantiske Geistlige, ere i Almindelighed udmærkede Lærde. For kort Tid siden er Hr. Dypia, Præst i Genf, kaldet herhid som Professor i det græske Sprog.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. Octob. 1810 Int. Bl. No. 80).

---

3. Kængeriget Bayern.

Landsbut.

Ministeren Græf von Montgelas "der beviser Universitetet i Landsbut den Vre at kalde sig dets første Curator" har i Begyndelsen af October d. A.

"lykfsaliggjort" dette Universitet med sin Nærværelse for at undersøge dets Tilstand.

(Efter et i Gen. allg. Lit. Zeit. October 1810 Intell. Bl.

No. 80 indrykket Brev fra Landshut, i Anledning af hvilket man ikke kan gjøre Curatoren større Ære end at troe, at det væmmelige Krybrie, hvormed det er opfyldt, vil ligesaa meget misshage Hs. Excellence, som det vanærer den lærde Pen, der nedlod sig dertil).

4. Storkertugdømmet Baden.

I Begyndelsen af indeværende Cursus ere udkomne "Academische Gesetze für die großherzogl. Badischen hohen Schulen zu Heidelberg und Freiburg" (Carlsruhe 1810 38 S. 8). Da nemlig disse tvende Universiteters Love deels hidtil i mange Puncter afvege fra hinanden, deels ogsaa i andre Henseender behøvede en Revision, saa blev det overdraget Ministeriet for det Indre, at drage Omsorg for Affattelse af nye Love for begge Anstalter. Disse erholdt efter foregaaende nøiagtig Prøvelse Landsherrens Sanction d. 25 Octob. 1810. De bestaae af 77 i IX Titler afdeelte Paragrapher, og handle I. om Erhvervelse og Tab af den academiske Borsgerret; II. om Academikernes Forholde til Universitetets Foresatte, Professorer og Underbetiente; III. om Academikernes Forholde til andre Autoriteter; IV. om Academikernes Pligter i Henseende til

beres Studier; V. om de besynderlige Politie- og Disciplinarlove for Academikerne; VI. om Straffe for Academikerne; VII. om Fremgangsmaaden i Politie- og Disciplin-Sager; VIII. om Academikernes Gield; IX. om Universitetsbibliothekets Benyttelse. Efterlignelsestværdig er i Henseende til den første Titel, at ved Immatriculeringen enhver, som kommer fra et andet Universitet, har at fremlægge sin Matrikel og desuden et offentligt Vidnesbyrd om sin Opførsel der; i Mangel af den første staaer han vel provisorisk under den academiske Jurisdiction, men paa hans Beføstning indhentes nærmere Underretning fra det Academie, han først har besøgt, og indtil sammes Ankomst bliver det uafgjort, hvorvidt han kan werde immatriculeret eller ikke. En, som er relegeret fra et andet Academie, kan ikke immatriculeres uden Tilladelse af Ministeriet for det Indre; en med consilio abscondi belagt eller af anden Årsag mistænkelig Student ikkun med Senatets Samtykke, som i Forbindelse med Universitets-Amtmanden afgjør, om hans Antagelse ganske skal nægtes eller kun med Indskrænkning bevilges. Indfødte, som komme fra Lyceer eller andre Læreanstalter, eller fra fremmede Universiteter, have at forevise Vidnesbyrd fra Forstanderne af den indenlandske Læreanstalt, hvor de have været, forinden de kom til Universitetet. I Henseende til Honorarierne for Professorerne og andre Lærere er

Lit. IV. § 18 forordnet, at de skal erlægges prænumerando. Til sammes Oppebørsel nedsættes en egen Commission. Den femte Titel angaaer Duelle eller Dpløb, Studenter-Ordener, Landsmandskaber og andre Forbindelser, hvilke aldeles ere forbudne. Den i Lit. VI bestemte Gradegang i Straffe for Academikerne er: Pengemulct og Frettesættelse, Stuehuus- og Bue-Arrest, Carcer, Undertegnelse af consilium abeundi — consilium abeundi selv, som bestaaer i Bortviisning fra Universitets-Stedets Hofrets-District og gielder for eet Aar — Relegation i Grader: 1) enkelt Relegation, d. e. Forviisning af bemeldte District paa 4 Aar. Et trykt Relegationspatent opslaaes ad valvas academicas, meddeles alle Universitetslærere, Stadens Tribunaler og Politie-Kammer samt det indenlandske Naboeelag; ogsaa gives den Relegeredes Forældre eller Formyndere derom Underretning; 2) den offentlige Relegation. Ved denne tilføies til den enkelte Relegation endnu Bekjendtgørelse derom til det andet Landsuniversitet og til de udenlandske Høiskoler, med hvilke man derom er kommet overeens; 3) den skærpede Relegation. Ved denne kommer til den offentlige Relegation endnu Bekjendtgørelse til den Relegertes Forfæder og efter Senatets Skion Hæftelse eller Fængnings-Arrest; ogsaa kan den skærpede Relegation udstrækkes til meer end 4 Aar, endog gielde for bestandig. Ureløshed hører til de piin-

lige Straffe, som alene af Hofretten kan tilkiendes. Som Anhang medfølger en Formular til den Revers, som enhver Studerende ved sin Immatriculation har at underskrive, og hvorved han især paa sit Værbord forsikrer, at han ei er Medlem af nogen hemmelig Orden, eller nogen Landsmandskabsforbindelse eller under sit Ophold ved det Universitet, hvor han lader sig immatriculere, vil indlade sig i nogen saadan, men meget mere, hvis han hidtil har været Medlem af sliq Forbindelse, strax vil udtræde af samme..

(Af Hall. allg. Lit. Zeit. Nov. 1810 No. 353).

Med en Forordning af 26 Julii har Storherzugen af Baden ophævet det hidtil i hans Stater endnu bestaaende Universitetsban, som i mange Henseender hindrede den videnskabelige Uddannelse og ofte formedelst Privatforholde var meget trykkelige for Enkelte. Ifølge heraf staaer det Enhver, som opofrer sig for de høiere Videnskaber, frit for, at besøge de inden- og udenlandske Skoler, ligesom han anseer det hensigtsmæssigst for sine Forholde, og der at fuldende sine Studier. Ifkun dem, som studere Lovkyndigheden, paaligger det, paa et af de tvende Landsuniversiteter at høre et Cursus over den badenske nye Landret.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit Sept. 1810 Int. Bl. No. 68).

---

5. Kongeriget Sachsen.

Wittenberg.

Ved allerhøieste Rescript af 14 Junii er i Henseende til den juridiske Doctorværdighed for Universiteterne i Leipzig og Wittenberg forordnet, at samme, efter de øvrige indførte Prøvelser, for Fremtiden ikkun kan opnaaes ved en Disputation, som holdes uden Præses. Men de, som enten formedelst Frygtsonhed eller Mangel af Færdighed i det latinske Sprog ønske sig en Præses, maae, imod at erlægge et forholdsmæssigt Dispensationssquantum, derom søge Dispensation hos Kirkeraadet i Dresden; men saadanne Personer, som, efter indhentet tilstræffelig Underretning, befindes fuldkommen uvidende og Doctorværdigheden uværdige, afvises ganske med saadan Ansøgning. Ifølge heraf ophæves ganske den Indretning ved Universitetet i Wittenberg, at de Candidater, som ville disputere uden Præses, hertil behøvede Dispensation.

(Af Neue Leipz. Lit. Zeit, Octob. 1809 Int. Bl. No. 43).

So mere Krigen's mangfoldige Trængsler, som Staden Wittenberg i nogle Aar har følt, og det endnu for kort Tid siden almindeligen udbredte Rygte om denne Stads Indretning til en Grændsefæstning, lod frygte for det derværende Universi-

tets Flor; desto behageligere vil vist nok den Efterretning være Mange, at denne Plan, som Stedets og Egnens physiske Bessaffenhed har gjort muelig, nu er ganske opgivet, og aldeles forsvunden tilligemed alle Formodninger angaaende Academiets Transplantation eller Combination. Ikke mindre Glæde maa det opvække, uagtet alle de mørke Udsigter i en hidtil saa ugrundsfelig Fremtid, i dette Musernes Sæde at bemærke vedvarende Virksomhed og levende Interesse for Videnskaberne.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. Decb. 1810 Int. Bl. No. 82).

6. Kongeriget Westphalen.

De tre Universiteter i Kongeriget Westphalen have i afvigte Sommer modtaget de behageligste Beviser paa kongelig Naade og Forsorg.

I Göttingen

opføres et nyt Observatorium, som Kongen har bevilget en Sum af 200000 Fr. Med Bygningssarbeidet begyndes i det løbende Aar, og det Hele skal være færdigt om 5 Aar. Universitetsbibliotheket erholder en ny meget stor Sal, hvortil den tilstødende Universitets-Kirke indrettes. Denne Udvidelse af Localet er desto velkomnere, da en stor Deel af det Wolfenbüttelske og Helmstädtiske Bibliothek bliver

indlemmet i det Gøttingſke. Alle øvrige Inſtituter ved Univerſitetet nyde vedvarende den høimodigſte Underſtøttelſe.

Halle

er Univerſitetsbibliothekets Fond forøget med 240 Rdlr. aarlig. Af det Waiſenhuſet og Pædagogiet overladte Kloſterbergenſke Bibliothek har det ſaaet Tilladelſe at udføge alt, hvad det ſelv ikke endnu beſad. Dgsaa vil det erholde et anſeeligt Forraad af Bibliothekerne i Helmſtadt og Wolfenbüttel. Da nu ved diſſe Forøgelſer det hidtilværende Local bliver for ſnevert, ſaa er Univerſitetet ſkænket et umiddelbar til Bibliotheksbygningen ſtødende kongeligt Huus, ſom i næſte Aar ſkal foreenes dermed. Fødselsanſtaltten har ſaaet et beqvemmere og rummeligere Local i den forrige Reſidentſ; ligesaa det mediciniſk-cliniſke Inſtitut. Dgsaa den botaniſke Haveſ og det philologiſke Seminariums Fonds err forøgede og adſkillige Lønninger forhøiede. For de Studerende ere 87 Friborde forflyttede herhid fra Helmſtadt, og flere Stipendier allerede anviiſte. Univerſitetet i

Marburg

har ſaaet et ſtort Stykke Land til en botaniſk Haveſ Anlæggelſe. Alle Univerſitetets Inſtituter fuldkommengjøres og doteres bedre. Det 7000 Bind ſtarke, iſær i det hiſtoriſk-geographiſke Fag rige

Euclumer-Bibliothek er Universitetet skænket og allerede opstillet. - Adskillige Professorer have faaet Tillæg.

Overhovedet maa alle de vestphalske Universiteter med Taknemmelighed berømme General-Direktøren for den offentlige Underviisning, Hr. Baron v. Leists Nidkærhed for deres Bedste og Ministerens for det Indre Hr. Greve v. Wolffradts, samt Finanzministerens Hr. Greve v. Bülow's patriotiske Tænkemaade. Paa disse oplyste Statsmænds Iver for alle literariske Anstalters Vel er ogsaa dette et Beviis, at nyligen saavel den halliske Allgem. Lit. Zeit. som de Gøtting'ske gel. Anzeig. er bevilget postfri Forsendelse over hele Kongeriget Westphalen, ligesom de allerede isorveien vare befriede for Stempelafgiften.

Gøttingen.

Der var en Tid, da Opratholdelsen af vort Universitet og dets Instituter var det høieste af vore Ønsker. Den høie Interesse, som vor allernaadigste Konge behagede at vise for Universitetets Flor, Videnskaberne og Studierne overhovedet, opvakte større Forhaabninger, hvilke ogsaa siden hen efter Ønske ere gangne i Opfyldelse. Disse Instituter ere ikke blot vedblevne, men nye Forøgelser og For-

alle-
faaet
rsite-
irec-
aron
liste-
samt
tiske
sver
e et
Lit.
lget
len,
em-
ort
ore
ig-
or,
fte
ter
ter
rs

skjønnelse ere komne til, især i den botaniske Have og det chemiske Laboratorium. Ved vor General-Directors, Hr. Statsraad Baron v. Leists, Ridder af den vestphalske Krone, anstrængte Bestræbelser er, med Hs. Excellences, Hr. Ministerens Samtykke for samtlige Universitetets Instituter grundet en egen Casse. Bygningsarbeidet til Bibliothekets Udvidelse og ved Observatoriet er ikke alene besluttet, men, hvad Observatoriet angaar, allerede iværksat. Aarlig skal derpaa anvendes 40000 Fran^{ker}, og Arbeidet være færdigt i 5 Aar.

(Af Gött. gel. Anzeig. 1810, 126 St.)

Universitetsbibliothekets Locale begyndte allerede at vorde trang for den stedse tiltagende Masse af Bøger, og den hidtil med saa megen Omhyggelighed vedligeholdte systematiske Orden derved at gøres meget besværlig. Men nu, efterat ikke blot alle det Helmstädtiske Bibliotheks Manuscripter og af dets trykte Skrifter alle de, som manglede i det Göttingiske, men ogsaa Haandskrifterne og de til Completering tjenlige Bøger af det Wolfenbüttelske skulle bringes derhen, bliver en Udvidelse af Localet saa meget mere paatrængende. Kongen har paa sin Giennemreise ved at tage Bibliotheket i Wieshn paa Stedet bifaldt den allerede under den forrige Regiering approberede Plan til saadan Ud-

Universit. og Skole. Annaler 1810, 2 B.

11

videlse, saa at Bogsalen fortsættes giennem den hele øverste Halvdeel af Kirken, men under samme ved Sorden indrettes en stor Sal for høitidelige Forsamlinger og Handlinger, hvorimod det hidtilværende store Sommer-Auditorium ligeledes inddrages under Bibliotheket og Bøger deri opstilles.

(Af Gött. gel. Anz. 1810 145 St. hvor ogsaa omtales flere Foranstaltninger som Følge af Kongens Beslutning, efter Hs. Majestæts egne Udtryk, at gjøre dette Universitet til det første i Europa).

Professorerne Hugo og Gauß ved Universitetet her have erholdt den vestphalske Krones Orden.
(Af allg. Hall. Lit. Zeit. Octob. 1810 No. 270).

7. Preussen.

Berlin.

Sectionen for den offentlige Underviisning har udstædt Følgende:

"At Arbejderne ved det her indrettede Universitet skulle tage sin Begyndelse med Mikelsdag d. 11., er allerede blevet bekiendtgjort af Sectionen for den offentlige Underviisning. Men den fuldstændige Grundlæggelse og Indretning af et saa anseeligt Institut udfordrer alt for vigtige og forskjellige Forberedelser til, at de kunde være nogle Maanedes Bærk. Kun efterhaanden kunne dærlige Lærere hidkaldes, og Anstaltens Forfatning maa fast-

fættes ved den modneste Overlæg af de dertil medvirkende Collegier.

Derfor er intet betydeligt Universitet blevet skiftet, som strax havde kunnet optræde fuldkomment i alle Deele. Forelæsnningernes Begyndelse, ligesom Professorerne Tid efter anden indfandt sig, maatte ofte flere Aar gaae forud dets formelige Aabning.

Ogsaa Indretningen af det herværende Universitet og de dertil nødvendige Anstalter tillade ingen Overilelse, og om endog dets høitidelige Inauguration, saameget Omstændighederne tillade det, kan paaskyndes, saa tillader dog den Betydendhed, som man ønsker at give Institutet, og Storheden af dets Diemeed ikke, at foregribe de med Betænkksomhed indledede og uafbrudt forfulgte Forholdsregler, uden hvilke det Hele ikke kan lade sig see med fastgrundet Forsatning og uddannet Fuldkommenhed, heller ikke Værkets Fuldeendelse offentligen kan forkyndes.

Men for ikke, indtil det kommer saavidt, at lade Tiden gaae unyttet bort, men lade Institutet, imedens man bereder den constitutionelle Grundvold, efterhaanden danne sig selv i Virkeligheden, og slaae Rodder; for saasnart muligt at aabne det nye Universitets fortræffelige Lærere, der allerede ere udnævnte, og efterhaanden indtræde i deres skionne Virkefreds, og for paa en hensigtsmæs-

sig og nyttig Maade at sysselsætte de unge Mennesker, som for deres Dannelses Skyld allerede ere paa Stedet og endnu indfinde sig der, skulle de academiske Forelæsninger tage deres Begyndelse allerede med det forestaaende Winterhalvaar.

Den i Hall. allg. Lit. Zeit. October 1810 No. 272 aftrykte Fortegnelse over samme, som kun tienner til det større Publicums Kundskab — den egentlige Lektionscatalog skal trykkes særskilt i det latinske Sprog — er fragmentarisk og ufuldstændig med Hensyn til den Idee, som ogsaa Publicum især om dette Universitet af sig selv allerede troer at maatte lægge til Grund, men den kunde ifølge Ovenangførte ikke være anderledes; alligevel udmærker den sig allerede i nogle Stykker og antyder den Skikkelse, som man har ifinde at give det Hele, naar alle Lærerpladse ere fuldstændigen besatte. Nogle Fuldkommenheder tørde vel ogsaa det latinske Lektionscatalog allerede indeholde. Men hvilken en herlig Dvellsplads her aabner sig for det Talent, der allerede er dannet og endnu skal dannes, dette fremlyser i det mindste allerede af dette første Forsøg ved den virksomme Andeel, som ogsaa flere Medlemmer af det Kongelige Videnskaber's Academie frivilligen tage i den tilblivende Anstalt.

Maatte kun alle gunstige Omstændigheder samvirke, for med Lethed og Frihed at hæve et for tydsk Videnskabelighed og Dannelse saa meget lovende

Institut, hvis Stiftelse for bestandig vil paa en skinnende Maade betegne vor Monark's Regjering, til den Grad af Modenhed, hvortil det kan trives, og som et stort Nationalinstitut med almindelig Deeltagelse høitideligen indvies til sin Bestemmelse. Det Departement, som det nærmest paaligger at pleie Videnskab i Fædrelandet — ogsaa denne dets nye Helligdom, vil ikke lade det mangle paa Iver og Virksomhed, for om muligt inden Aarsfrist at bringe det dertil.

Berlin, den 18 Sept. 1810.

Sectionen for den offentlige Underviisning
i Ministeriet for det Indre.

Nic o l o v i u s .”

(Af allg. Gall. Lit. Zeit. Octbr. 1810 No. 272).

Det første fra Universitetet her udstædte Lec-tionscatalog (for Vintersemestret 1810=11) er ledsaget med en latinsk Prolog, saaledes lydende.

Expectata dudum neque Vobis solum, Com-militones, sed omnibus ubique, quibus cordi sunt literæ, læta nascentis in hac urbe Academiae primordia indicentes unde potius auspicemur, quam ab eo, qui numerosissimis in patriam beneficiis nomen suum immortalitati consecrat, Augustissimo instituti hujus auctore? Regem nostrum, quo patris patriæ appellatione digniorem vix ulla tulit ætas, affectæ subvenientem rei pu-

plicæ statim hanc quoque partem excitandam suscepisse fovendamque constat, unde et populo suo et universæ Germaniæ lucem salutemque ad omnem sæculorum posteritatem redundaturam intelligeret, regaleque illud cepisse consilium novam humanitati sapientiæque sedem condendi. Magnum opus et, ut ardua sunt præclara quæque, multis illud difficultatibus obseptum. Missis ceteris, unam attingimus hoc loco. Nimirum quum, pensitata sapienter re, non alius quisquam ornando huic sapientiæ prytaneo opportunior occurreret locus celeberrima hac et præsentissimis doctrinæ adjumentis affluente urbe, varia tamen consilio obstabant judicia hominum, ex loci magnificentia strepituque et blandientibus undique voluptatum avocamentis non admodum felices studiorum successus animo præsumendum *). Quam dubitationem vicit ipsa litterarum vis et auctoritas. Quid enim? si quem generosioris juvenem indolis, harum semel percepta dulcedine, divinus ille discendi amor inflammavit ita, ut vitam impendere veritati decreverit, qualem unum honorifico studiosi nomine dignum Vos ipsi agnoscitis: eumne putemus, ubi surgens hoc lætissimo flore Musarum sacrarium adierit, in urbe humanitatis sapientiæque et omnium omnino decorum plenis-

*) See disse Annal. 1809 2 B. S. 295 f.

sima, in ipsius conspectu Regis, prosperrima magnifici regaliterque instructi operis sui incrementa exposcentis, intuentem quotidie tot et tanta virtutis, gravitatis, doctrinae exempla, tamen ullis unquam praestigiis illecebrisque delinitum ad inertem et ingloriam vitam defluere posse? Ut leviores forsitan mentes multiformis vitae amoena species ipsaque novitas rerum praestringere queat aliquamdiu: ejusmodi certe juvenes, qualis et alma haec ingeniorum nutrix alumnos expectat et patria olim requirit cives, non laudis tantum honorumque cupidine, sed honestate, sed admirabili illa veri visendi jucunditate occupati, immunes prorsus integrique ab omni prodibunt vulgaris fatuaeque vitae contagione. Quod quam vere auguremur, Vestrum, jam est, Commilitones, re ipsa docere. Nempe magnum Vobis onus et civium et exterorum expectatio, majus etiam ipsarum litterarum dignitas imposuit. Non enim ad veterem accessistis vetustaque laude florentem Academiam, quae suis ipsa viribus subnixae Vos quoque evehat et alicui commendet famae, sed, quo contingere Vobis gloriosius nihil neque ad fuscitandam juvenilium pectorum virtutem efficacius potuit, orientis hujus nostrae Fortuna Vestram advocavit industriam, qua Germanorum laudi dicata ipsius incunabula initianda, ornanda, stabilienda exciperetis. Agite

igitur, insurgite fortiter et, quam Vobis palmam optimi Regis munificentia proposuit, hilari alacrique mente capeffite.

P. P. m. Septembri 1810 in alma Berolinensi.

Søvrigt er de i Lektionscataloget anførte ordentlige og overordentlige Docenters Antal 34, hvoraf i det theologiske Facultet 4, i det juridiske 4, i det medicinske 7, i det philosophiske 19, foruden 13 Privatdocenter og 6 Medlemmer af Videnskaberne's Selskab, blandt hvilke sidste ogsaa B. G. Niebuhr, som i Aaret 1805 gik af dansk i preussisk Tjeneste. Mod Slutningen anføres Lærere i det italienske, engelske, spanske og franske Sprog, i Tegning og Voltigieren.

Frankfurt an der Oder.

At Universitetet i Frankfurt nylig ved Kongens særdeles Naade har erholdt en betydelig Understøttelse og mangen ønskelig Forbedring, er allerede bekendt. Flere nye Lærere bleve ansatte, de ældre erholdt Tillæg, Universitetsbibliothekets Fond blev forøget med 400 Rdlr aarlig; andre Instituter blev ligeledes saa godt som mueligt betænkte. Universitetet faaer en betydelig Naturaliesamling, og forhaabentlig vil den botaniske Have faae en ny Skikkelse. Et Clinicum understøttes aarlig med 300 Rdlr. Alligevel er endnu mangent Ønske ble-

vet uopfyldt, da Universitetet uagtet Forøgelsen af dets Fonds dog endnu ikke har mere end 20000 Rd. aarlig Indtægt; men med disse ringe Hielpemidler udrettes dog alt, hvad mueligt er. Unægtelig er Frankfurt i de seenera Tider gaaet frem til det Bessere, og Følgen af de sidste Forbedringer viser sig tydelig saavel i de Studerendes Flid som i deres sædelige Opførsel. Hvis de frankfurtske Studenter forhen ikke stode i det bedste Rygte udenlands, saa er der nu kun een Stemme om, at Tonen imellem dem for nærværende Tid slet ikke mere ligner den forrige. Adskillige uværdige og skadelige Medlemmer af Universitetet ere allerede i forrige Aar bortviiste. I Aar og Dag er ingen betydelig Exces forefalden.

Et vigtigt Fortrin især for de mindre bemidlede Studerende har Universitetet her i det saakaldte *Communiet*, en Anstalt, i hvilken 60-70 Unglinge flere Aar igiennem under deres Ophold ved Akademiet bespises, om ikke ganske frit saa dog mod et ugentlig Tilskud af nogle saa Groschen. Ei heller mangler det her paa Veilighed til at erhverve ved Privatunderviisning. De Studerendes Antal, som i de sidste Aaringer saa meget har tiltaget, beløber sig for nærværende Tid til 400.

(Udtogsviis af en Skrivelse fra Frankfurt a. d. D. i Haag. allg. Lit. Zeit. 1810 No. 331).

---

8. Sverrig.

Lund.

Den 13 Decemb. 1810 var her ved Universitetet foranstaltet en academisk Høitidelighed til Erindring om den afdøde Kronprinds, Carl (Christian) August. Professor i Retsalenheden, Dr. Theol. Joh. Lundblad, holdt en Mindetale, og til Høitideligheden var indbudet ved et trykt Program af Erkepropst, Prof. J. J. Helman. Det sidste er kommet Udgiveren tilhørende.

"Det var en gammel Skik, siger Forfatt., at holde Mindetaler til afdøde Fyrsters Roes. I disse Tider var dog sædvanlig mindre Spørgsmaal om den Afdødes Fortienester end om Talerens. Tale og Vers hørte med til de øvrige Ceremonier. Smiger, Paladseres Fosterdatter, var altid tilrede, endog for de fletteste, og det gamle Ord: *de mortuis nil nisi bene*, forklarede saaledes, at den, som i levende Live hverken havde været agtet eller elsket, efter sin Død nødvendigen maatte prise. Man skulde troe, at Taler og Tilhørere vare stiltiende blevene eenige med hverandre om, hiin intet sandt at sige, disse intet at troe af det Sagte.

"Hvor forskjellig herfra er den Mindetale, som vi her indbyde til at høre! I den er intet digtet eller sminket; alt er fuldt af oprigtig Sorg og inderlig Bængsel. Thi *) *celebranda est memoria Principis, quo non alius omni virtutum laude præstantior, populo Suecano carior, toti denique*

*) Udgiveren har, i den grundede Forudsætning, at i det mindste Pluraliteten af disse Annalers Læsere forstaaer det latinske Sprog, ikke villet betage den skønne Original noget af sit Værd ved en Oversættelse, der neppe vilde kunne naae det latinske Grundsprøgs værdige, tankerige og syndige Rorthed, og derved berøve Læsere selv en Deel af Læsningens Interesse.

humano generi amicior fuit; ita ut fabulas majorum nostrorum de lacrimis omnium rerum ad mortem Balduri jam veras diceres. Ille enim, qui et aliigena et paulo ante hostis fuerat, quinque tamen mensibus, quibus noster erat, id effecit, in quo plurimi reges vitam perdere solent, ut omnibus carus esset. Posita erant in eo omnia, quæ nobis in præsens læta, in posterum speranda videbantur. Splendor imperii nominisque Suecani, integritas morum, nervi reipublicæ, omnia, quæ vel fato vel culpa post sæculum perdita erant, Eo duce recuperanda credebantur; cumque fatali et præmatura morte hæc omnia evanescerent, tum vero non patriam patrem, non regnum Principem, non exercitum ducem, sed optimum quemque intimum dilectissimumque amicum lugere diceres, neque reipublicæ solum Eum, sed privato cuique ademptum; tantusque, tanque inopinatus dolor fuit, ut non solum planctu et lacrymis, sed furore quoque et scelere significaretur.

Si verum est, quod dicitur, unumquemque ad id nasci, in quo excellat, Carolus Augustus ad regnandum natus factusque erat. Ad imperii neque spem natus, neque molliem educatus, nobilitate generis ad præclara facta, non ab superbiam et voluptatem incitabatur. Regium animum natura dederat, fortuna non corruerat. In bello a puero versatus, optimorum imperatorum, quorum vel legatus, vel hostis fuerat, artem secutus, laudem æmulatus. Ex iis, quæ ad rempublicam administrandam pertinent, nihil Ei incognitum, plurima penitus perspecta. Erat in eo gravitas, quæ virum, benignitas, quæ bonum virum decet. Nulla in re speciem veritati prætulit; in omnibus recta, vera, solida persequabatur. Acerrimum erat ju-

dicium, ut erraret, certissimus animus, ut fluctuaretur nunquam. Agilis et industria mens, cui universa et communia leviter tenere haud satis erat; vel minima rerum momenta examinare, omniaque propriis oculis subicere, mos erat et religio. Benevolentia, quam vultus totusque habitus arguebat, nunquam tamen in infirmitatem animi degeneravit; in imperando non rigidus, in amando haud indulgens nimis. Parcus Sibi, non aliis; in pauperes praecipue et miseros auxilio promptus; non ut levi munusculo onerosa commiseratione liberaretur, sed considerata liberalitate viam aperiens industriae, necessitudinibus, non horae, sed vitae providens. Si formam denique habitumque viri quaeris, simplex erat, modestus, gravis, heroibus veterum haud dissimilis; adulationi, vel solitae, inimicissimus; vanarum ceremoniarum formularumque contemtor; regiam, dignitatem, non pompa et luxu, sed virtute et ingenio tuebatur. Litterarum Patronus cultorque idem, amore non laudis, sed laudabilium; in his, ut in ceteris, vana aspernatus, solida et utilia secutus; Academiae quoque nostrae, si fata siverent, Maecenas futurus, ideoque nobis non publico solum, sed privato quoque nomine deflendus."

Trykfeil.

Side 207 Linie 15 Optegnelse læs: Optegnelser

—	215	—	5	83 l. 82
—	—	—	7	22 l. 21
—	216	—	16	83 l. 82
—	—	—	23	6 l. 8.
